

جیناوی پرسیار له زما

له گه‌ران و پشکنین به دیالیکت و به‌شه دیالیکته‌کانی زمانی کوردیدا چهند ده‌سته‌یه‌ک جیناوی پرسیار دیته پیش چاو :

- ۱ - کئی / کی .
- ۲ - چی / چ / چه .
- ۳ - کام / کامه / کیهه / کیها / کیهان / کیژان .
- ۴ - چۆن / چلۆن / کوو / چهوان(ن) / چاوا (ن) .
- ۵ - کهی / کهنگی / کهنگی / کهنگین / کهنگینی / کهینی .
- ۶ - کوا / کوانی / کا / کانی .
- ۷ - کوی / کۆنده‌ری / کبری / کیده‌ری / کۆنده‌ری / کوو .
- ۸ - چهند / چهن / چهنگ .

کئی / کی

ئهم جیناوه بو پرسیری ئه‌و که‌سه به‌کارده‌بری ، که

► (که‌م ووشه‌ی تیا له پینج مورفیم زیاتره) .

- ۱ - ووشه‌ی به‌ک مورفیمی (دل - گه‌لاویژ - ئاره‌زوو)
- ۲ - ووشه‌ی دوو مورفیمی (بال - دار ، ئازاد - ی)
- ۳ - ووشه‌ی سی مورفیمی (ئه - خو - م . نا - چ - یز)
- ۴ - ووشه‌ی چوار مورفیمی (ئه - ی - ناس - م . زام - ه‌که - ان - م)
- ۵ - ووشه‌ی پینج مورفیمی (هه‌ل - ی - ئه - گر - م . را - یان - ئه - سپیر - م) .

مورفیم و برگه

مورفیم و برگه دوو شتی جیان . مورفیم سهر به‌لایه‌نی (مانادار - سپانتیک) ی زمانه . برگه قالب دارشته‌و سهر به‌لایه‌نی بی‌مانای زمانه (فونۆلۆجی) . له‌ناو قالبی برگه‌کاندا فونیمه‌کان له‌یه‌ک ئه‌درین بو دروست کردنی مورفیمه‌کان . په‌یوه‌ندی ی برگه و مورفیم له‌ زمانی کوردی یا به‌م جوهره‌یه .

- ۱ - دوو مورفیم له برگه‌یه‌کدا (خۆ - ت . لا-م)
- ۲ - به‌ک مورفیم له برگه‌یه‌کدا (مانگ - سه‌وز)
- ۳ - به‌ک مورفیم له دوو برگه‌دا (به‌هار - ئاسۆ)
- ۴ - به‌ک مورفیم له سی برگه‌دا (گه‌لاویژ - ئاره‌زوو - ئه‌ستیره)

(۲) - دان به‌ر ئه‌م یاسایه‌ ناکه‌وی . سه‌یری ئه‌م سه‌رچاوه‌یه بکه - (کات‌وره‌گی فرمان) گوڤاری روژی کوردستان ژ ۶۵ شوبانی ۱۹۸۴ .

سه‌رچاوه‌کان

- ۱ - و . ع . امین (۱۹۸۲) «ووشه» - گوڤاری نووسه‌ری کورد ژ ۹ خولی دوهم .
- ۲ - و . ع . امین (۱۹۸۴) «مورفیم» - رژنامه‌ العراق ژ ۲۴۹۳ (۱۱-۴-۱۹۸۴)
- ۳ - رژمانی ئاخوتی کوردی (۱۹۷۶) کۆری زانیاری کورد
- ۴ - Lyons, J. (1971) (Introduction to theoretical Linguistics) Cambridge .
- ۵ - Fromkin, v. and Rodman , R . (1978)
- ۶ - (An Introduction to language) New York

• له ديبالکتی خواروودا

کي دهستی دهگاته بهی و ناری نهگهشتون
لهو تخته کهوا صاحیبي مؤرن به صه دارهت؟

(نالی ، ل ۱۴۶)

کي کردی ، کي بردی؟

(پهندي پیشینان ، ل ۳۵۶)

کي وا لهژر زنجیرا

نازادی هات بهیرا؟

(گوران ، ل ۸۵)

میر زیندین نارديه کن قهره تاژدینی : «کي مواجی
لی بریوه؟ کي قسهی پی گوتوه؟ ...»

(تحفة مظفریه ، ب ۱ ، ل ۲۸۵)

ئهو کانی به کهی له سیهری

بهخوم لی دا به خه نجهری

کي ئاو لی برد زهره ئه سمهری

(فولکلور ، ل ۶۲)

• له ديبالکتی ژوروودا :

کي دبیژه دوی من ترشه؟

(کوردو ، ل ۲۴۳)

ئهف رهنگ کي دی وه ب سوپ

قودرهت نمون زهنگاری (خط)

(جزیری ، ل ۲۴۸)

کي دهردی کي دزانه ، ههر کهی دهردی خوه دزانه

(کوردو ، ل ۲۴۳)

چی / چ / چه

ئهم جیناوه بو پرسیار له شتو هوی رووداو به کاردینری .

•
د . ئهوره جان حاجی مارف
•

ئانی کوردیدا

کارئیکی کردبی یان بیکا .

وئیکچوون و نزیکی ئهم جیناوه لهو زمانه کون و نویانهی
نهگه کوردیدا خزمایهتی یان ههیه ، ده بیئری . به وینه له
ئاوینستادا «که»^(۱) ، له فارسی کون و هیندی کوندا
«که به»^(۲) ، له فارسی ناوه راستدا «کي»^(۳) ، له فارسی نویدا
«که»^(۴) ، له بلووچیدا «کي/که»^(۵) . . . به .

له ديبالکتی کرمانجی خواروودا (چ له زمانی ئه ده بی و چ له
به شه ديبالکته کانی موکریان و سوواندا) چۆن له زوودا ته نیا
فورمی (کي) به کارده هینرا ، ئه مپوش به هه مان چه شن ههر
فورمی (کي) به کارده هینری . له ديبالکتی کرمانجی ژوروودا
ئه گه رچی ههر دوو شیوهی (کي) یش و (کي) یش ههیه ، به لام
(کي) زورتر به کاردینری . ههرچی (کي) به پتر له دۆخی تیاندا
ده بیئری . . .

له ناوچهی سلطانی به زوری شیوهی (چی) دهوتری و کهمی جاریش (ج). له ناوچهی خانهقین و سنه و کرماشان . . . (چه) دهئین. له بهشه دیالیکتی موکریان^(۶) و سۆران و دیالیکتی کرمانجی ژورودا^(۷) (ج) باوه، بهلام له دۆخی تیاندا هه میسه ده بی به (چی).

ئهم جیناوه له ئاوێستادا له شیوهی «چه هیه»^(۸)، له فارسی ناوه راستدا «چی»^(۹)، له فارسی نویدا «ج»^(۱۰)، له بلووجیدا «ج»^(۱۱) ده بیزی. نمونه:

گوناهم چی بوو بهم دهردهت بردم؟!
بوچی به ناهق وا سووکت کردم؟!
(بیکهس، ل ۷۵)

چی به چی ما له دوايان
بو دوست و ناشایان؟

(گۆران، ل ۸۹)

چ باکمه، موربه که چه له کاکمه

(بهندی پیشینان، ل ۱۷۳)

میری کوئی: «کوری نه مه چه بکهین . . . ؟»

(تحفه مظفریه، ب ۱، ل ۳۱۸)

میر کوئی: «. . . به کر تاغا نه توو چی ده ده بی»

(تحفه مظفریه، ب ۱، ل ۳۱۸)

نه فع و زهره را خوه نه و نرانت

یا قهنج ژ بو خوره چ زانت؟

(خانی، ل ۴۸۸)

. . . تو چ ژ من ده خوهزی؟

(کوردۆ، ل ۴۳)

نایینی کو پیکفه جمله زددن؟

حیکمهت چیه، بوچ پیکفه نددن؟

(خانی، ۲۱۴)

چی ل دۆرا وی دبوو دقهومی گشک فهم دکر.

(کوردۆ، ل ۴۲)

کام / کامه / کیهه / کیها / کیهان / کیزان / کیشک .

جیناوه ئهم دهسته جیناوه خواوهنی یهک واتان و بو پرسباری جودا کردنه وهی که سیک یان شتیک له نیو کۆمه لیکدا ده کری. له زمانی ئه ده بی کوردیدا قۆرمی (کام / کامه) ده بیزی. ئهم قۆرمهش له ئاوێستادا له شیوهی «که نه مه»^(۱۲) و له فارسی ناوه راستدا «که تام»^(۱۳) و له فارسی نویدا «کودام»^(۱۴) . . . دا بهرچاو ده که وی.

چه ند نمونه یهک:

کام بهرزی جوانه وهک بهرزی بالای؟

کام تیشک نه گاته تیشکی نیو نیگای؟

(گۆران، ل ۱۰)

چوله که هازت کامه؟ تا بازت کام بی

(بهندی پیشینان، ل ۱۷۶)

له بهشه دیالیکتی موکریان و سۆراندا له پال به کارهینانی

(کام / کامه) دا، قۆرمی (کیهه / کیها / کیهان) یش^(۱۵)

هیه:

به ویته:

ده بی له خهویان هه لیبستین، بزانی، کیهه یان جوانه،

کیهه یان قسان چاک ده زانی.

(تحفه مظفریه، ب ۱، ل ۲۲۹).

قۆرمی سهره کبی ئهم جیناوه له دیالیکتی کرمانجی ژورودا

«گیزان» هه له ههندی ناوچهی بادیناندا شیوهی «کیشک» یش

ده بیزی.

«کیزان» له جیناوی پرسباری «کی» و پریپوزیشنی «ژی» و

جیناوی که سبی «وان» ی دۆخی تیان سازبووه^(۱۶)، که واتای

(کامه له وان) ده به خشیت.

ویتهی ئهم «کیزان» هه له دیالیکتی رۆژئاوای زمانی بلووجیدا

له شیوهی «کوزان» دا ده بیزی^(۱۷).

چه ند نمونه یهک:

... ئەز نزانم كىزان ماعر بوو . . .

(كوردو، ل ۳۶)

ئەز كەتمە بەختى تە ، برا ھەلە ژمىزە بىژە ، كا تو باوەر دى ب
كىزان سووندانە

(مەمى ئالان ، ل ۹۱)

چۆن / چلۆن / كوو / چەوا(ن) / چاوا(ن) .

ئەم جىناوانە بو پىرسىار كىردن لە شت و لە چۆنەتى روودا
مەكار دەبرىن .

لە زمانى ئەدەبىي ئەمپۇي كوردىداو لە زور بەي بەشە
دىبالىكتە كانى كرمانجى خواروودا «چۆن» فۆرمى سەرەكى يە .
ويئەنى ئەم جىناوہ لە فارسى نويدا «چوون»^(۱۸) و لە
فارسى ناوہ راستدا «چىگون»^(۱۹) (كە لە جىناوى پىرسارى «چى»
و «گون - واتە «شيوہ ، ويئە ، رەنگ» پىنكەتووە)^(۱۹) . . .
چەند نمونە يەك :

چۆن دىتە دەر ؟ چۆن ئەرژى ؟

وا گيان ئەسمى ، ھوش ئەمژى ؟

(گۆران ، ل ۱۰۳)

ئىبنا لە داخا ھىچم پى ناخورى

نەوسن چۆن بەرگەي برسيتى ئەگرى ؟

(پىرەمبىرد ، ل ۱۶۵)

بىرو ھاوئىرى لەگەل كاكى نە كىردبا بى شك

چۆن دەمان بوو ئەو ھەموو گوشت و پەنرو بەرگنە ؟

(تارىك و روون ، ل ۷۱)

لە فۆلكلۆرو ئەدەبىياتى كۆن و زمانى ناخاوتنى ئەمپۇي
- وچەي موكرىياندا^(۲۰) «چلۆن» فۆرمى سەرەكى يە . ئەم
فۆرمى «چلۆن» لە بەشىكى زۆرى ئەدەبىياتى كۆن و بەشىكى
كەمى ئەدەبىياتى ناوچەي سلمانىشدا دەبىزى .
بەويئە :

دەرويش كوتى : «شاھ عەبباسىكى لە ئىسفەھانى ،

ئەمىنىكى لىرە ، چلۆن بە بەختى وى بچم ؟» . . .

(تحفة مظفریہ ، ب ۱ ، ل ۱۸۰)

« . . . كاكە مەمى چلۆن بىه تلىنن ، قەرە تاژدىن ، عرفو ،
چەكو پى نەزانن ؟ » .

(تحفة مظفریہ ، ب ۱ ، ل ۳۱۸)

وا ظن مەبە روخسارەي تو غائىبە قوربان

بنوارە چلۆن نەقشە لە نىو دىدەي تەرما

(نالى ، ل ۱۲۱)

يا ئەپرسىن ، يا ئەگرىن ،

ئىتر چلۆن بچوئىنن ؟

(گۆران ، ل ۱۰۸)

لە ناوچەي سوران جگە لە «چۆن» و «چلۆن» ، ھەر وہا
«كوو» ش زور بەرچاو دەكەوى . ر . ل . تسابۆلوف لە بارەي
ئەم جىناوہ وە نووسىوتى : «رەنگە پىوہندى بە (كووہ -
kuwa) ي ئاويستايىوہ ھەي و (و -w) بووي بە (ھ -h) و
دوايش سوابى^(۲۱) .

بە نمونە :

لە قرزاريان پىرسى كوو بە ھەردوو سەران دەپۇي ؟

گوتى چ لە لاوان بە عەيب ناگىرى .

(پەندى كوردى ، ل ۷۴)

فۆرمى «چەوا(ن)» / «چاوا(ن)» سەر بە دىبالىكتى كرمانجى
ژورووہ . وەك :

پادشا ژەلى مەمەد پىرس كرگوت : «بىژە ، چاوا بوو ، كو تە
گولە ل قىزا من خست ، بىژە مەعنىا وى چ بوو ؟» .

(كوردو ، ل ۴۰)

دگوتن : «ئەمى چاوا ژ بو دەردى وى بىين دەرمانە ؟» .

(مەمى ئالان ، ل ۱۳۱)

ل ھەسەن فەگەپى ، گوتى : «برا ، قى جارى گوتنا تە
چاوانە ؟»

(مەمى ئالان ، ل ۱۲۷)

كەي / كەنگى / كەنگى / كەنگىن / كەنگىنى / كەبىنى .

له ناوچهی سلّمانی و هندی هه ریمی دی ته نیا «کهی» به کاردینری. له دیالیکتی کرمانجی ژووروودا «کهنگی» و «کهنگی» دهوتری. له ناوچهی موکریان و سۆراندا جگه له «کهنگی» و «کهنگی». فورمی «کهنگین» و «کهنگینی» و «کهینی» یش بهرچاو ده کهون.

چهند نمونه بهک

کهی تۆم دیوه؟ کهی نه تناسم؟ کهی؟ کهی؟ کهی؟
دلدارى چى؟ په یمانی چى؟ حهى! حهى! حهى!
(گۆران، ل ۲۷)

دیلى . ژردهستی . نه سیری . تا کهی؟

پروونی . نه داری . فه قیری . تا کهی؟

(تاریک و پروون، ل ۵۰)

کا که گیان لاوی کوردی شوخ و شهنگ

تا کهنگی ده بی وای ههست و دهنگ

(تاریک و پروون، ل ۵۰)

کهنگی ژ مهرا دبت مویه سسه

خالق ژ نه زهل نه کهن مقه ددهر؟

(خانی، ل ۴۷۶)

به داو ده کهن پیکۆلی

وهرده رکهوت له نهسته مبوولی،

کهنگی وه کهم وی تۆلی؟

(تحفة مظفریه، ب ۱، ل ۲۱۸)

به مندالی په یوهستی، به جاعیری سه رهستی

به پیری کهی هه لدهستی؟

(په ندى کوردی، ل ۲۵)

کوا / کوانی . کا / کانى

بو پرسیار له کهس و شت به کاردینرین .

«کوا / کوانی» سه ره به دیالیکتی خواروون و «کا / کانى» یش سه ره

به دیالیکتی ژووروون .

به وینه :

ئه ی چاو! چه شنی بازی قه فهس هه لوه ری په رت ،

کوا باله تیژه کانی نیگای حوسنی دل بهرت ؟

کوانی دوو چاوی مهست ؟ کوانی

کوانی برۆی په یوهست ؟ کوانی

کوانی زولنی رهش ؟

کولمی ئال و رهش ؟

کوا هه یکه لی جه مال ؟

کوا حوسنی بی میثال ؟

(گۆران، ل ۱۳)

کوانی سواری ده نازه نین؟

کئی بوو؟ له ئالی ئاده مان

قه لاتی هه لگرت به زه مان

(تحفة مظفریه، ب ۱، ل ۲۱۶)

وه ره ئیره مه پرسه تو ئه دی چارشینو رووبه ند کوان؟

وه ره ئیره بیسه چاوی مهست و به ژنو بالای جوان

(تاریک و پروون، ل ۶۱)

کال بووه په نجه ی جوانان

کوانی گه مه ی جی ژوانان؟

(تاریک و پروون، ل ۹۵)

... کا قاریوخا ته؟ نه ز وی ناییم ...

(کوردو، ل ۹۲)

کا نه و چاوا چیکر نه؟

(جیم و گولپه ری، ل ۱۶)

کانی ل مه ئاشه، یانه زیزه؟

باخی وی بوهاره، پا پایزه؟

(خانی، ل ۳۴۸)

فورمی «کا» له ناوچهی سۆرانیش به کاردی .

به وینه :

نەتی کا مالت؟ نالیم کا قەبرت

(پەندی کوردی ، ل ۸۵)

کوی / کی / کیندەر / کۆیندەری / کیری / کیدەری /

کۆیندەری / کوو .

ئۆپساری شوین و جینگە بەکار دین .

لە ناوچە ی سلمانی و موکریان و هەندی هەریمی تری دیالیکتی خوارووی کوردیدا تەنیا قۆرمی (کوی) دەبینی . لە -وچە ی هەولێرو کۆیە و ناو شوان قۆرمی (کیندەر / کۆیندەری) (۲۲) باوہ . . . قۆرمی «کیری / کیدەری / کۆیندەری / کوو» لە ناوچە جیاوازه کانی دیالیکتی کرمانجی ئورودا دەبینین .

چەند نمونە بەک بو وینە ی کرمانجی خواروو :

. . . پەح ئەمە چی بوو من دیم ، من لە کویم ، ئەمە خەوہ ی ن نا ؟

(لە خەوما ، ل ۵۷)

ه ناو کورددا نەبوو پەیمان شکاندن

ه کوی فیربووی گۆلم پەیمان شکینی ؟

(تاریک و روون ، ل ۱۲۹)

دەولەمەند پڕۆزت بی ، فەقیر لە کیت بوو ؟

(پەندی کوردی ، ل ۴۶)

شیتان شیتە بن دەچنە سەر ئۆمەر مەندان ، ئۆمەر مەندان شیت ن بچیتە کیندەر ؟

(پەندی کوردی ، ل ۶۰)

چەند نمونە بەک بو وینە ی کرمانجی ژورووو :

. . . تە ئەو ژ کیدەری ئانییە ؟

(کوردۆ ، ل ۸۳)

. . . ئەف ری دچن کوو (۲۳) ؟

(کوردۆ ، ل ۹۶)

. . . پرسى : «تو کببى؟ کوو هاتی هەواربیا من ؟

(کوردۆ ، ل ۶۵)

. . . گۆت : «هەفالۆ خوەندەگەها که چان ل کووبە ؟

(جیم و گولپەری ، ل ۶)

چەند / چەن / چەنگ

ئەم جیناوه بو پرساری ئەندازەو ژمارە . . . بەکار دی . (چەند) لە هەردوو دیالیکتی سەرەکی کوردیدا وەك جیناوی پرسارو جیناوی چەندی دەبینی .

وینە ی ئەم جیناوه لە ئاویستادا «چفتەت» (۲۴) ، لە فارسی کۆندا «چینت» (۲۵) ، لە فارسی ناوہ راستدا «چەند» (۲۶) . لە بەشە دیالیکتی سلمانیدا شیوی «چەن» و «چەنگ» بەش بەرچاو دەکەوی .

نمونه :

هندی ئەوی را کرن سەلاطین

دەه چەند ئەوی چی کرن شەباطین ؟

(خانی ، ل ۲۱۸)

پیم بلی تو خوا چەند جوانت دی ؟

چەند جووتە یاری دەس لە ملانت دی ؟

(بیکەس ، ل ۱۵۲)

خوینی کۆلمی چەن گەش بوو ؟

چاوو بروی چەن رەش بوو ؟

(گۆران ، ل ۸۹)

تایبەتیی بەکی دیاری جیناوی پرسار لە زمانی کوردیدا ئەوہیە زور بەیان لە جیناوه دەتوانن بن بە بەشە ئاخاوتنی تر ، یاخود لە جیناوی پرسارەوہ بینە گرووینکی دی جیناو .

بەوینە لە رستە ی وەك : «چۆن بە باش دەزانی ، وابکە» ، «چۆن هینات وەها ببەرەوہ» . . . دا «چۆن» بوو بە ئامرازی پیوەندی و دوو رستە ی بە بەکەوہ بەستۆتەوہ بی ئەوہ ی هیچ پرسى تیدا بی . . . وشە ی «کە ی» لە رستە ی وەك : «کە ی زستان هات ، بەفریش دەباری» ، «کە ی شیرکۆ هاتەوہ ، بە پیریوہ دەچین» . . . دا ، کە دوو رستە بە بەکەوہ دەبەستۆتەوہ ، ئەو واتایە بە دەستەوہ نادات ، کە لە باری

پرسیاردا به دهستیوه ده دات ، چونکه لیره دا پرسیار نی به -
ونه لیره دا (که ی) جیناوی پرسیار نی به ، به لکو نامرازی
پنونه ندی به .

نه سهره وه له وه دواين که (چ) جیناوی پرسیاره و بو پرسیار
نه شت و هو ی رووداو به کار دینری ، به لام کاتی به واتای
(هیچ) دیت . نه وه ده بیته جیناوی نه فی . به وینه :
به کر ناغا کونی : «قوربان نه من چ ناده م» .

(تحفة مظفریه ، ب ۱ . ل ۳۱۸)
نه توو هیشتا شکلی نخونی گهرگه ری چ جاره کی به چاوی
سهری خو را نه دیتیبه .
(فولکلور . ل ۲۱۰)

باخود وشه ی (چند) کاتی بو پرسیار ی نه ندازه و ژماره
به کردینری جیناوی پرسیاره ، به لام ده می پرسیار ی پی تا کری
ده بیته جیناوی چه ندیتی ، وه ک :
... زور هیلاک و ماندوو بووم . له پاش چند سعاتیک هیز
نه نه ژنوم برا ...

(له خهوما ، ل ۲۹)
گوت : «چند روژا شووندا نه زی ژ ته را بیژم» .
(کور دؤ . ل ۴۵)
... هند .

جیناوی پرسیاریش ، ههروه ک جیناوی خو ی ، جیناوی
لکا و وهرده گری ، به نمونه :

۱ - جیناویکی دهسته ی به که می ده چینه سهر ، وه ک :

چی + م ← چیم
من نومیدی چیم هه بوو ، که چی چیم دی و چیم بیست .
چی + مان ← چپان
بوچی زاین ؟ که ی ، چون نه مرین ؟
چپان لی دی که نه مرین ؟

(گوران ، ل ۱۰۷)

کام + ی ← کامی

نیمه مایه ی چوار سروشتین : ناوو ناگرو خا کو با
نم هه وینه کامی زیاتر نی ، به لای نه ویا نه با
(پیره میرد ، ل ۲۹۰)

۲ - به ک جیناوی دهسته ی دووهم وهرده گری . وه ک :
کی + ن ← کین
... وتیان مهرون بزاین نیوه کین ... ؟
(له خهوما ، ل ۳۲)

کوی + م ← کویم
به ح نه مه چی بوو من دیم ، من له کویم ، نه مه خهوه یان
نا ؟
(له خهوما ، ل ۵۷)

۳ - دوو جیناوی دهسته ی به که می پیوه ده لکی ، وه ک :
کیتانمان ، چیتانمان ...

۴ - جیناویکی دهسته ی به که مو به دوایندا هی دووهم ،
وه ک :
چپانن ، چیتن ...

۵ - کاتی جیناوی پرسیار جیناوی لکاوی ده چینه سهر چ له
پیش و چ له پاش جیناوه که وه مورفیمی (ش / یش) ده توانی
وه ربگری . وه ک :
أ له پیش جیناوه که وه :

کیشم ، کیشتان ... چیشم ، چیشتان ... کامیشم ،
کامیشتان ... چه ندیشم ، چه ندیشتان ...
ب) له پاش جیناوه که وه :
کیتانیش ، چیتانیش ...

پهراویزه کان :

- (۱) - پروانه : س . ن . س . کولوف ، زمانی ناوینستا . مونسکو ، ۱۹۶۱ ، ل ۶۶ .
- (۲) - پروانه : ر . ل . تسابولوف ، له باره ی میزوی مورفولوژی زمانی کوردیه وه ،
مونسکو ، ۱۹۷۸ ، ل ۳۰
- (۳) - پروانه : ف . س . راستورگوف ، زمانی فارسی ناوه راست ، مونسکو ، ۱۹۶۶ ،

۶۵-۶۶ .

۴ - پروانه :

ذو النور ، دستور پارسی در صرف و نحو املاى فارسى ، تهران ، ۱۳۴۳ ، ل ۳۲ .

- علی برناك ، دستور زبان فارسى ، ۱۳۴۷ ، ل ۳۴ .

۵ - ف . ثا . فورولؤفا ، زمانى بلوجى ، مۆسكۆ ، ۱۹۶۰ ، ل ۳۴ .

۶ - پروانه : ك . ر . ئهيوونى و ئى . ئا . سميرتؤفا ، دىيالېكتى كوردى موكرى ، لېنينگراد ، ۱۹۶۰ ، ل ۴۸ .

۷ - پروانه : ق . كوردؤيىف . دهستورى زمانى كوردى ، مۆسكۆ ، ۱۹۵۷ ، ل ۱۰۵ .

۸ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، سۆكۆلؤف ، ل ۶۶ .

۹ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، راستۆرگويىفا ، ل ۶۷ .

۱۰ - پروانه :

- سەرچاوهى ناوبراو ، ذوالنور ، ل ۳۳ .

- سەرچاوهى ناوبراو ، علی برناك ، ل ۳۴ .

۱۱ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، فورولؤفا ، ل ۳۴ .

۱۲ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، سۆكۆلؤف ، ل ۶۶ .

۱۳ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، راستۆرگويىفا ، ل ۶۸ .

۱۴ - پروانه :

- سەرچاوهى ناوبراو ، ذوالنور ، ل ۳۴ .

- سەرچاوهى ناوبراو ، علی برناك ، ل ۳۵ .

۱۵ - ئه م جىناوه له دىيالېكتى رۆژه لائى زمانى بلوجيدا له شيوهى وكيان دا ده بيزى (پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، فورولؤفا ، ل ۳۴) .

۱۶ - پروانه :

۱ - ف . كوردؤيىف ، دهستورى زمانى كوردى (به كهره سهى دىيالېكتى كرمانجى ژوروروو حواروو ، مۆسكۆ ، ۱۹۷۸ ، ل ۱۱۵ .

۲ - ج . خ . باكايف ، زمانى كورده كانى سوؤيت ، مۆسكۆ ، ۱۹۷۳ ، ل ۱۵۵ .

۳ - سەرچاوهى ناوبراو ، تسابؤلؤف ، ل ۳۰ .

۱۷ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، فورولؤفا ، ل ۳۴ .

۱۸ - پروانه :

- سەرچاوهى ناوبراو ، ذوالنور ، ل ۳۴ .

ب - سەرچاوهى ناوبراو ، علی برناك ، ل ۳۵ .

۱۹ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، تسابؤلؤف ، ل ۳۰ .

۲۰ - كهريمى ئهيوونى و سميرتؤفا له كتىبى «دىيالېكتى كوردى موكرى» (لېنينگراد ، ۱۹۶۸) دا به هيچ چه شىك ناوى «چلون» يان نهدودوهو به هه له قورمى «چون» يان به قورمى سه ره كى داناوه .

۲۱ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، تسابؤلؤف ، ل ۳۰ .

۲۲ - له شيوهى سلئانيدا ، ئه م قورمه ناوه ناوه له هه ندى باردا ده بيزى ، وهك ئه وهى دهوترى : «فلانه كهس كوئندهرى» به .

۲۳ - قورمى «كووه» له شيوهى لوپيشدا به كاردى .

۲۴ -

A. V. William Jackson, Avesta Grammar, Part I, Stuttgart W. Kohlhammer. 1892, P. 114

۲۵ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، تسابؤلؤف ، ل ۳۰ .

۲۶ - پروانه : سەرچاوهى ناوبراو ، راستۆرگويىفا ، ل ۶۸ .

• •

نیشانەى ئووه كان :

۱ - (يىكهس)

ديوانى يىكهس ، عه مەدى مهلا كهريم رينكى خستوهه و سه ره ناى بو نووسيهه و سه ره شتى له چاپدانى كردوهه ، چاپى دووه م ، به غدا ، ۱۹۸۰ .

۲ - (به ندى پيشنان)

به ندى پيشنان ، كۆكردنه وهى شىخ عه مەدى خال ، چاپى دووه م ، ۱۹۷۱ .

۳ - (به ندى كوردى)

عومەر شىخه لا ده شته كى ، به ندى كوردى ، هه ولير ، ۱۹۷۲ .

۴ - (پره ميرد)

پره ميردى نهر ، عه مەد ره سوول هاوار ، به غدا ، ۱۹۷۰ .

۵ - (تحفة مظفريه ، ب ۱)

ئۆسكارمان ، تحفة مظفريه ، بهرلين ، ۱۹۰۵ ، پيشه كى و ساخكردنه وهه هينانه سه ر رينوسى كوردى هين موكريانى ، به شى يه كه م ، به غدا ، ۱۹۷۵ .

۶ - (جيم و گولپه رى)

جگر خوئين ، جيم و گولپه رى ، شام ، ۱۹۴۶ .

۷ - (خانى)

ئه مەدى خانى ، مە م زين ، ئه سه موول ، م .

بۆز ئه رسه لان له چاپى داوه .

۸ - (فۆلكلور)

فۆلكلورى هؤنراوه كانى كورده وارى ، كۆكردنه وهى عه مەد كهريم شهريف ، كه ركوك ، ۱۹۷۴ .

۹ - (كوردؤ)

كۆمه له نيكسى فۆلكلورى كوردى ، پروفيسۆر قه نانى كوردؤ له زارى كورده كانى سوؤيه ته وهه ئۆمارى كردوه . شو كور مسته فاو ئه نوهر قادر هينايانه ته سه ر رينوسى كوردى ، به غدا ، ۱۹۷۶ .

۱۰ - (گۆزان)

سه رجهمى به ره مى گۆزان ، به رگى يه كه م ، ديوانى گۆزان ، عه مەدى مهلا كهريم كۆي كورده ته وهه ئاماده ي كردوهه پيشه كى و په راويزى بو نووسيهه ، به غدا ، ۱۹۸۰ .

۱۱ - (له خه وما)

جه ميل صائب ، پيشكه ش كردنو ليكؤييه وهى جه مال بابان ، به غدا ، ۱۹۷۵ .

۱۲ - (مه مى ئالان)

مه مى ئالان ، چيروك نفيس كۆي كورده ته وهه پيشه كى بو نووسيهه ، صالح عملى گوللى و ئه نوهر قادر عه مەد له رينوسى لائى ييه وهه هينايانه ته سه ر رينوسى كوردى ، به غدا ، ۱۹۷۷ .

۱۳ - (نالى)

ديوانى نالى ، ليكؤييه وهه ليكده انه وهى : مهلا عبدالكريمى مدرس و فاتح عبدالكريم ، به غدا ، ۱۹۷۶ .

۱۴ - (تاريك و روون)

هين م ، تاريك و روون ، گولبؤيريك له شيعه كانى هين م ، به غدا ، ۱۹۷۴ .